

ЛОГІСТИКА ТА ТРАНСПОРТ

Науменко А.В.

студент,

Одеський національний морський університет

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПОРТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перетворення України в транспортно-логістичний хаб Європи вимагає модернізацію транспортної інфраструктури, що може призвести до розвитку національної економіки, залученню мільярдних інвестицій і створенню сотні тисяч робочих місць. Наша країна, маючи великий потенціал, повинна визначити головною метою свого розвитку побудову розвинутої ринкової економіки та здійснювати структурну перебудову в усіх галузях народного господарства, включаючи транспорт та його підгалузі. У міжнародній транспортній сфері, як окремий сегмент, особливо виділяється водний транспорт та морські порти, на частку яких припадає більша частина зовнішньоторговельних перевезень.

Згідно з Законом України «Про морські порти України», морський порт – це визначена межами територія та акваторія, обладнана для обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних та експедиційних робіт, а також інших пов'язаних з цим видів господарської діяльності [1]. Підприємства портової діяльності, як соціально-економічна система, характеризуються двома тенденціями існування: функціонування та розвиток. У процесі роботи підприємств портової діяльності вирішується головне завдання – забезпечення необхідного рівня життєздатності на основі збереження цілісності та сутнісних характеристик підприємства, як суб'єкта господарювання. До підприємств портової діяльності слід відносити морські торговельні порти в традиційному вигляді, стивідорні, термінальні та сюрвеєрні компанії.

Найбільш поширеними видами портових підприємств на території України ще недавно були морські торговельні порти. Однак сьогодні на території сучасного морського порту можуть функціонувати різні

підприємства портової діяльності. Економічні аспекти підвищення ефективності морського транспорту зумовлені багатьма чинниками, такими як економічність та екологічність. В Україні він виявився найбільш неконкурентоспроможним тому, що судновласники зобов'язані платити високі збори за проходження шлюзів, за підйом прольотів залізничних мостів, екологічний збір. Порти мають досить високі акордні ставки при перевалці вантажів, хоча енергетична складова вантажних операцій постійно зростає [2].

Питанню, що розглядається в темі, присвячено багато наукових праць вітчизняних науковців, серед яких можна відокремити роботи Б.В. Буркинського, О.М. Котлубая, О.В. Меркт. У літературних джерелах, присвячених формуванню конкурентних переваг підприємств портової діяльності, не в повному обсязі розглядаються підходи щодо їх формування, розвитку та оцінки. Багато проблем існує у сфері практичної діяльності з формування конкурентних переваг даних підприємств. Конкурентоспроможність підприємств портової діяльності залежить від багатьох взаємопов'язаних чинників макро-і мікроекономічного середовища (сила конкуренції, ринкова інфраструктура, менеджмент підприємств тощо), відсутність гармонійного впливу на які в системі державного регулювання унеможливорює отримання ефекту синергії.

У цих умовах на ринку портових послуг домінують транспортні оператори. Якщо розглядати конкурентне середовище в межах портової діяльності, то основними його компонентами є кон'юнктура, бар'єри входу до ринку, бар'єри виходу з ринку і концентрація конкурентів.

На національному рівні кон'юнктура ринку підприємств портової діяльності розширюється за рахунок чинників зовнішнього середовища: соціально-економічних, технологічних, геополітичних, міжнародних, форс-мажорних, інших. У конкурентній боротьбі на ринку портових послуг можуть використовуватися різні засоби. Їхніми цілями можуть бути оптимізація прибутку, збільшення ринкової частки та інші.

Морські торговельні порти конкурують у рамках одного або декількох портових регіонів [3].

Економічними аспектами конкурентної боротьби, крім перерахованих вище, можуть бути можливість залучати державні і приватні інвестиції, ефективно формувати виробничі ресурси, пропонувати перевізникам і операторам різноманітні послуги тощо.

Портові системи держав конкурують у рамках змагання між національними і транснаціональними економічними системами. Бар'єрами входу та виходу з ринку на цьому рівні можуть бути політико-економічні і макроекономічні фактори (економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки). Інструментами конкуренції є переваги правового і нормативного забезпечення в сфері планування території та інфраструктурних об'єктів, державного регулювання і захисту конкурентних позицій, оподаткування в сфері портової діяльності.

Рис. 1. Економічні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств портової діяльності

Джерело: розробка автора

Основними передумовами, що обумовлюють відсутність конкурентних переваг вітчизняних торговельних портів є: обмежені інвестиційні можливості, застаріла техніко-технологічна база, державне

регулювання цінової політики українських портів, високі акордні ставки, недосконалість системи інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень тощо. Відповідно існує система обмежень відносно діяльності вітчизняних підприємств портової діяльності. В умовах діяльності транспортних підприємств механізми управління перевагами повинні формуватися з врахуванням стратегічного і тактичного чинників. З цього можливо зробити висновок, що потрібно формувати та розвивати рівень конкурентних переваг можна різними шляхами, найбільш дієвим з яких є розвиток концепції діяльності портового підприємства та відновлення їхніх ключових стратегій. Інакше, навіть в результаті реструктуризації та перебудови можуть погіршуватися фінансові та економічні показники. Рух підприємства портової діяльності до бажаної конкурентної позиції та переваги повинен передбачати конкуренцію за галузеве зростання, формування майбутньої галузевої структури, положення на ринку й ринкову частку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про морські порти України» // Законодавство України. – 2013. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4709-17/stru>.
2. Ширяєва Л.В. Фінансові аспекти діагностики економічної безпеки підприємств портової галузі: монографія / Л.В. Ширяєва, Л.П. Чиж, О.І. Шумлянська. – О.: Інтерпрінт, 2015. – 174 с. : табл. ; іл.
3. Жихарева В.В. Экономика морского транспорта: Учебн. Пособие / В.В. Жихарева, О.Н. Кибик, Э. Муссо, Л. Карпането. – Одесса: Астропринт, 2004. – 258 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Маркетинг, 2002. – 892 с.
5. Прогноз розвитку морських торговельних портів України на період до 2020 р. // Звіт ДП «УкрНДІМФ», ДП «ЧорноморНДІпроект». – Т.1. – Одеса, 2011. – 37 с.